వాచ సర్వవిద్యేతి విద్యేన్ద్రస్య వా ఏతాని నామధేయాని బ్రహ్మ-
ణ ఏవ సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

అగ్నేర్వాయోరిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్ర-
హ్మణస్స వై సప్త ॥

సంజ్ఞానం భూస్త్వమేవ సంవథ్సరోఽసి భూ రాజ్ఞ్యసవే విప-
శ్చితే ప్రజాపతిర్దేవాన్నియవావ సరఘా కశ్చిద్ధేకాదశ ॥ ౧౧ ॥

సంజ్ఞానగ్ం రాజ్ఞీ మూర్ధా హృదయ ఏష సంవథ్సరో నా-
ర్ధమాసేషు నవచత్వారిగ్ంశత్ ॥ ౪౯ ॥ సంజ్ఞానగ్ం సావిత్రః ॥

హరిః ఓమ్

ఏకాదశప్రపాఠకః

హరిః ఓమ్ ॥ లోకోఽసి స్వర్గోఽసి । అనన్తోఽస్యపారోఽసి ।
అక్షితోఽస్యక్షయ్యోఽసి । తపసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వ-
యక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వ-
స్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాప-
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧ ॥
తపోఽసి లోకే శ్రితమ్ । తేజసః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । వి-
శ్వయక్షవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ-
ర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్ర-
జాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥
తేజోఽసి తపసి శ్రితమ్ । సముద్రస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః ।

విశ్వయ్యక్షవ్విశ్వమ్భూతవ్విశ్వగ్ంఽసుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తృ విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥౩॥ సముద్రోఽసి తేజసి శ్రితః । అపాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవ్విశ్వమ్భూతవ్విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౪ ॥ ఆపస్స్థ సముద్రే శ్రితాః । పృథివ్యాః ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవ్విశ్వమ్భూతవ్విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్ర్యో విశ్వస్య జనయిత్ర్యః । తా వ ఉపదధే కామదుఘా అక్షితాః । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౫ ॥ పృథివ్యస్యప్సు శ్రితా । అగ్నేః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవ్విశ్వమ్భూతవ్విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తాన్త్వోపదధే కామదుఘామక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౬ ॥ అగ్నిరసి పృథివ్యాగ్ం శ్రితః । అన్తరిక్షస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వయ్యక్షవ్విశ్వమ్భూతవ్విశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వ-

ధ్రువా సీద ॥ ౭ ॥ అన్తరిక్షమస్యగ్నౌ శ్రితమ్ । వాయోః
ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వఁయక్షఁవిశ్వమ్భూతవిశ్వ-
గ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తృ విశ్వస్య జనయితృ । తత్త్వో-
పదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । త-
యా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౮ ॥ వాయురస్యన్త-
రిక్షే శ్రితః । దివః ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వఁయక్ష-
విశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జ-
నయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా
సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౯ ॥ ద్యౌ-
రసి వాయౌ శ్రితా । ఆదిత్యస్య ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । వి-
శ్వఁయక్షఁవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భ-
ర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తాన్త్వోపదధే కామదుఘామక్షితా-
మ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రు-
వా సీద ॥ ౧౦ ॥ ఆదిత్యోఽసి దివి శ్రితః । చన్ద్రమసః ప్రతిష్ఠా ।
త్వయీదమన్తః । విశ్వఁయక్షఁవిశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సు-
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కా-
మదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవత-
యాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౧ ॥ చన్ద్రమా అస్యాదిత్యే శ్రి-
తః । నక్షత్రాణాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వఁయక్ష-
విశ్వమ్భూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జ-
నయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా

సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౨ ॥ నక్షత్రాణి స్థ చన్ద్రమసి శ్రితాని । సంవత్సరస్య ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వ్యయఖవిశ్వమ్యూ్భతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తౄణి విశ్వస్య జనయితౄణి । తాని వ ఉపదధే కామదుఘాన్యక్షితాని । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౩ ॥ సంవత్సరోఽసి నక్షత్రేషు శ్రితః । ఋతూనాం ప్రతిష్ఠా । త్వయీదమన్తః । విశ్వ్యయఖవిశ్వమ్యూ్భతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౪ ॥ ఋతవస్స్థ సంవత్సరే శ్రితాః । మాసానాం ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వ్యయఖవిశ్వమ్యూ్భతవిశ్వగ్ంసుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాన్వ ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౫ ॥ మాసాస్స్థర్తుషు శ్రితాః । అర్ధమాసానాం ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమన్తః । విశ్వ్యయఖవిశ్వమ్యూ్భతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య జనయితారః । తాన్వ ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౬ ॥ అర్ధమాసాస్స్థ మాసు శ్రితాః । అహో-

ర్యాత్రయోః ప్రతిష్ఠా యుష్మాసు । ఇదమ్మన్త్రః । విశ్వయక్ష్య-
విశ్వవ్యమ్యూభూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తారో విశ్వస్య
జనయితారః । తాన్ వ ఉపదధే కామదుఘానక్షితాన్ । ప్రజాపతి-
స్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । అహో-
రాత్రే స్థోఽర్ధమాసేషు శ్రితే । భూతస్య ప్రతిష్ఠే భవ్యస్య ప్రతిష్ఠే ।
యువయోరిదమ్మన్త్రః । విశ్వయక్ష్యవిశ్వవ్యమ్యూభూతవిశ్వగ్ం సు-
భూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తే త్వాముపదధే
కామదుఘే అక్షితే । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవత
యాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥౧౮॥ పౌర్ణమాస్యష్టకాఽమావాస్యా ।
అన్నాదా స్థాఽన్నదుఘో యుష్మాసు । ఇదమ్మన్త్రః । విశ్వయక్ష్య-
విశ్వవ్యమ్యూభూతవిశ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్ర్యో విశ్వస్య
జనయిత్ర్యః । తా వ ఉపదధే కామదుఘా అక్షితాః । ప్రజాప-
తిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౧౯ ॥
రాడసి బృహతీ శ్రీరసీన్ద్రపత్నీ ధర్మపత్నీ । విశ్వమ్యూభూతమను
ప్రభూతా । త్వయీదమ్మన్త్రః । విశ్వయక్ష్యవిశ్వవ్యమ్యూభూతవి-
శ్వగ్ం సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్త్రీ విశ్వస్య జనయిత్రీ । తా-
న్త్వోపదధే కామదుఘామక్షితామ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా
దేవతయాఽఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౨౦ ॥ ఓజోఽసి సహోఽసి । బల-
మసి భ్రాజోఽసి । దేవానాన్ధామాఽమృతమ్ । అమర్త్యస్తపో-
జాః । త్వయీదమ్మన్త్రః । విశ్వయక్ష్యవిశ్వవ్యమ్యూభూతవిశ్వగ్ం

సుభూతమ్ । విశ్వస్య భర్తా విశ్వస్య జనయితా । తన్త్వోపదధే కామదుఘమక్షితమ్ । ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు । తయా దేవతయా అఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద ॥ ౨౦ ॥

లోకస్తపస్తేజస్సముద్ర ఆపః పృథివ్యగ్నిరన్తరిక్షం వాయుర్ద్యౌరాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి సంవత్సర ఋతవో మాసా అర్ధమాసా అహోరాత్రే పౌర్ణమాసీ రాడసోజోస్యేకవిగ్ంశతిః ॥ ౨౧ ॥

లోకోసి భర్తా తమ్ । తపస్తేజోసి భర్తృ తత్ । సముద్రోసి భర్తా తమ్ । ఆపస్థ భర్త్రీస్తా వః । పృథివీ భర్త్రీ తామ్ । అగ్నిరసి భర్తా తమ్ । అన్తరిక్షం భర్తృ తత్ । వాయురసి భర్తా తమ్ । ద్యౌరసి భర్త్రీ తామ్ । ఆదిత్యశ్చన్ద్రమా భర్తా తమ్ । నక్షత్రాణి స్థ భర్తృణి తాని వః । సంవత్సరోసి భర్తా తమ్ । ఋతవో మాసా అర్ధమాసా భర్తారో భర్తారో భర్తారస్తే వః । అహోరాత్రే భర్త్ర్యౌ తే వామ్ । పౌర్ణమాసీ భర్త్రీస్తా వః । రాడసి భర్త్రీ తామ్ । ఓజోసి భర్తా తమేకవిగ్ంశతిః ॥

త్వమగ్నే రుద్రో అసురో మహో దివః । త్వగ్ం శర్ధో మారుతం పృక్ష ఈశిషే । త్వం వాతైరరుణైర్యాసి శఙ్గయః । త్వం పూషా విధతః పాసి ను త్మనా । దేవా దేవేషు శ్రయధ్వమ్ । ప్రథమా ద్వితీయేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వితీయాస్తృతీయేషు శ్రయధ్వమ్ । తృతీయాశ్చతుర్థేషు శ్రయధ్వమ్ । చతుర్థాః పఞ్చమేషు శ్రయధ్వమ్ । పఞ్చమాష్షష్ఠేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౨ ॥ షష్ఠాస్సప్త-

మేషు శ్రయధ్వమ్ । సప్తమా అష్టమేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టమా న-
వమేషు శ్రయధ్వమ్ । నవమా దశమేషు శ్రయధ్వమ్ । దశమా ఏ-
కాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాదశా ద్వాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వా-
దశా స్త్రయోదశేషు శ్రయధ్వమ్ । త్రయోదశాశ్చతుర్దశేషు
శ్రయధ్వమ్ । చతుర్దశాః పఞ్చదశేషు శ్రయధ్వమ్ । పఞ్చద-
శాష్షోడశేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౩ ॥ షోడశాస్సప్తదశేషు శ్ర-
యధ్వమ్ । సప్తదశా అష్టాదశేషు శ్రయధ్వమ్ । అష్టాదశా ఏకా-
న్న విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాన్న విగ్ంశా విగ్ంశేషు శ్ర-
యధ్వమ్ । విగ్ంశా ఏకవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకవిగ్ంశా ద్వా-
విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ద్వావిగ్ంశా స్త్రయోవిగ్ంశేషు శ్ర-
యధ్వమ్ । త్రయోవిగ్ంశాశ్చతుర్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ ।
చతుర్విగ్ంశాః పఞ్చవిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । పఞ్చవిగ్ంశాష్ష-
డ్విగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ షడ్విగ్ంశాస్సప్త విగ్ంశేషు
శ్రయధ్వమ్ । సప్తవిగ్ంశా అష్టావిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । అ-
ష్టావిగ్ంశా ఏకాన్న త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । ఏకాన్న త్రి-
గ్ంశా స్త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । త్రిగ్ంశా ఏకత్రిగ్ంశే-
షు శ్రయధ్వమ్ । ఏకత్రిగ్ంశా ద్వాత్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వ-
మ్ । ద్వాత్రిగ్ంశా స్త్రయస్త్రిగ్ంశేషు శ్రయధ్వమ్ । దే-
వాస్త్రిరేకాదశా స్త్రిస్త్రయస్త్రిగ్ంశాః । ఉత్తరే భవత ।
ఉత్తరవర్త్మాన ఉత్తరసత్వానః । యత్కామ ఇదఞ్జుహోమి । త-

న్మే సమృధ్యతామ్ । వయగ్ంస్యామ పతయో రయీణామ్ ।
భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౭ ॥ షష్టిశ్చ త్రయశ్చత్వాగ్ంశచ్చ షోడశ
చ త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చ షడ్విగ్ంశతిశ్చ త్రయశ్చ ఉత్తరే భవతో త్తరపశ్చా-
ద ఉత్తరపశ్చాదశ్చత్వారి చ ॥ ౨ ॥

అగ్నావిష్ణూ సజోషసా । ఇమా వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యుమ్నై-
ర్వాజేభిరాగతమ్ । రాజ్ఞీ విరాజ్ఞీ । సమ్రాజ్ఞీ స్వరాజ్ఞీ । అర్చి-
శ్శోచిః । తపో హరో భాః । అగ్నిస్సోమో బృహస్పతిః । విశ్వే దే-
వా భువనస్య గోపాః । తే సర్వే సఙ్గత్య । ఇదం మే ప్రావతా
వచః । వయగ్ంస్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా
॥ ౨౮ ॥ సఙ్గత్య త్రీణి చ ॥ ౩ ॥

అన్నపతేఽన్నస్య నో దేహి । అనమీవస్య శుష్మిణః ।
ప్రప్రదాతారన్తారిషః । ఊర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే ।
అగ్నే పృథివీపతే । సోమ వీరుధాం పతే । త్వష్టస్సమిధాం పతే ।
విష్ణవాశానాం పతే । మిత్ర సత్యానాం పతే । వరుణ ధర్మణాం ప-
తే ॥ ౨౯ ॥ మరుతో గణానాం పతయః । రుద్ర పశూనాం పతే ।
ఇన్ద్రౌజసాం పతే । బృహస్పతే బ్రహ్మణస్పతే । ఆరుచా రోచయే-
హగ్ంస్వయమ్ । రుచా రురుచే రోచమానః । అతీత్యాదస్స్వరా-
భరైవ । తస్మిన్త్సయోనౌ ప్రజనౌ ప్రజాయేయ । వయగ్ంస్యామ
పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౩౦ ॥

వరుణ ధర్మణాం పతే స్వాహా ॥ ౪ ॥

సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాః । సప్తర్షయస్సప్త ధామ ప్రియాణి । సప్త హోత్రా అను విద్వాన్ । సప్త యోనీరా పృణస్వా ఘృతేన । ప్రాచీ దిక్ । అగ్నిర్దేవతా । అగ్నిగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । దక్షిణా దిక్ । ఇన్ద్రో దేవతా ॥ ౨౯ ॥ ఇన్ద్రగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోభిదాసతి । ప్రతీచీ దిక్ । సోమో దేవతా । సోమగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ఉదీచీ దిక్ । మిత్రావరుణౌ దేవతా । మిత్రావరుణౌ స దిశాన్దేవౌ దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోభిదాసతి ॥ ౩౦ ॥ ఊర్ధ్వా దిక్ । బృహస్పతిర్దేవతా । బృహస్పతిగ్ం స దిశాన్దేవన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । ఇయన్దిక్ । అదితిర్దేవతా । అదితిగ్ం స దిశాన్దేవీన్దేవతానామృచ్ఛతు । యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసతి । పురుషోదిక్ । పురుషో మే కామమా-న్యమర్ధయతు ॥ ౩౧ ॥ అన్ధో జాగృవిః ప్రాణ । అసావేహి । బధిర ఆక్రన్దయితరపాన । అసావేహి । ఉపసముపసమిహీయ । అహామసో జ్యోతిరశీయ । అహామసోఽపాశీయ । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౩౨ ॥

దక్షిణా దిగిన్ద్రో దేవతా మిత్రావరుణౌ స దిశాన్దేవౌ దేవతానామృచ్ఛతు యో మైతస్యై దిశోఽభిదాసత్యర్ధయతు నవ చ ॥ ౫ ॥

యత్తే౽చిత్తయదుచ్చితన్తే అగ్నే । యత్త ఊనయద్దుతే౽తి-
రిక్తమ్ । ఆదిత్యాస్తదఙ్గిరసశ్చిన్వన్తు । విశ్వే తే దేవాశ్చితిమా పూర-
యన్తు । చితశ్చాసి సఞ్చితశ్చాస్యగ్నే । ఏతావాగ్ంశ్చాసి భూ-
యాగ్ంశ్చాస్యగ్నే । లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ । అథో సీద శివా
త్వమ్ । ఇన్ద్రాగ్నీ త్వా బృహస్పతిః । అస్మిన్ యోనావసీషదన్ ॥33॥
తయా దేవతయా౽ఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । తా అస్య సూదదోహసః ।
సోమగ్ంశ్రీణన్తి పృశ్నయః । జన్మన్దేవానాం విశః । త్రిష్వారోచనే
దివః । తయా దేవతయాఙ్గిరస్వద్ధ్రువా సీద । అగ్నే దేవాగ్ం ఇహా-
వహ । జజ్ఞానో వృక్తబర్హిషే । అసి హోతా న ఈడ్యః । అగ్-
న్మ మహో మనసా యవిష్ఠమ్ ॥ 34 ॥ యో దీదాయ సమిద్ధస్స్వే
దురోణే । చిత్రభానూ రోదసీ అన్తరుర్వీ । స్వాహుతం విశ్వతః
ప్రత్యఞ్చమ్ । మేధాకారం విదథస్య ప్రసాధనమ్ । అగ్నిగ్ం హోతా-
రం పరిభూతమం మతిమ్ । త్వామర్భస్య హవిషస్సమానమిత్ ।
త్వాం మహో వృణతే నరో నాన్యం త్వత్ । మనుష్వత్త్వా నిధీమహి ।
మనుష్వథ్సమిధీమహి । అగ్నే మనుష్వదఙ్గిరః ॥ 35 ॥ దేవాన్దేవా-
యతే యజ । అగ్నిర్హి వాజినం విశే । దదాతి విశ్వచర్షణిః । అగ్నీ
రాయే స్వాభువమ్ । స ప్రీతో యాతి వార్యమ్ । ఇషగ్ంస్తోతృభ్య
ఆభర । పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యామ్ । పృష్టో విశ్వా ఓష-
ధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిః । స నో దివా స
రిషః పాతు నక్తమ్ ॥ 36 ॥ అసీషదన్ యవిష్ఠమఙ్గిరో నక్తమ్ ॥ 6 ॥

అయం వావ యః పవతే । సోఽగ్నిర్నాచికేతః । స యత్ప్రాఙ్పవతే । తదస్య శిరః । అథ యద్దక్షిణా । స దక్షిణః పక్షః । అథ యత్ప్రత్యక్ । తత్పుచ్ఛమ్ । యదుదఙ్ । స ఉత్తరః పక్షః ॥ 3౭ ॥ అథ యత్సంవాతి । తదస్య సమఞ్చనఞ్చ ప్రసారణఞ్చ । అథో సమ్పదేవాస్య సా । సగ్ంహ వా అస్మై స కామః పద్యతే । యత్కామో యజతే । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । యో హ వా అగ్నేర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠాం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ ॥ 3౮ ॥ హిరణ్యం వా అగ్నేర్నాచికేతస్యాయతనం ప్రతిష్ఠా । య ఏవం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠామ్ । యో హ వా అగ్నేర్నాచికేతస్య శరీరం వేద । సశరీర ఏవ స్వర్గం లోకమేతి । హిరణ్యం వా అగ్నేర్నాచికేతస్య శరీరమ్ । య ఏవం వేద । స శరీర ఏవ స్వర్గం లోకమేతి । అథో యథా రుక్మ ఉత్తప్తో భాయాత్ ॥ 3౯ ॥ ఏవమేవ స తేజసా యశసా । అస్మిగ్‍ంశ్చ లోకేఽముష్మిగ్‍ంశ్చ భాతి । ఉరవో హ వై నామైతే లోకాః । యేఽవరేణాదిత్యమ్ । అథ హైతే వరీయాగ్ంసో లోకాః । యే పరేణాదిత్యమ్ । అన్తవన్తగ్ం హ వా ఏష క్షయ్యం లోకఞ్జయతి । యోఽవరేణాదిత్యమ్ । అథ హైషోఽనన్తమపారమక్షయ్యం లోకఞ్జయతి । యః పరేణాదిత్యమ్ ॥ ౪౦ ॥ అనన్తగ్ం హ వా అపారమక్షయ్యం లోకఞ్జయతి । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథో యథా రథే తిష్ఠన్పక్షసీ పర్యావర్తమానే ప్రత్యపేక్షతే । ఏవమహోరాత్రే ప్రత్య-

పేక్షతే । వాస్యాహోరాత్రే లోకమాప్నుతః । యోఽగ్నిర్నాచి-
కేతశ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౪౧ ॥

ఉత్తరః పక్షో గచ్ఛతి ప్రతిష్ఠాం భూయ్యాద్యః పరేణాదిత్య-
మ్పృష్ఠే చ ॥ ౭ ॥

ఉశన్ హ వై వాజశ్రవసస్సర్వ వేదసన్దదౌ । తస్య హ నచి-
కేతా నామ పుత్ర ఆస । తꣳహ కుమారꣳ సన్తమ్ । దక్షిణాసు
నీయమానాసు శ్రద్ధా వివేశ । స హోవాచ । తత కస్మై మా-
న్దాస్యసీతి । ద్వితీయన్తృతీయమ్ । తꣳ హ పరీత ఉవాచ । మృత్య-
వే త్వా దదామీతి । తꣳ హ స్మోత్థితం వాగభివదతి ॥ ౪౨ ॥ గౌత-
మ కుమారమితి । స హోవాచ । పరేహి మృత్యోర్గృహాన్ ।
మృత్యవే వై త్వాఽదామితి । తం వై ప్రవసన్తం గన్తాఽసీతి హోవా-
చ । తస్య స్మ తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్గృహే వసతాత్ । స యది
త్వా పృచ్ఛేత్ । కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రతి
బ్రూతాత్ । కిం ప్రథమాꣳ రాత్రిమాశ్నా ఇతి ॥ ౪౩ ॥ ప్ర-
జాన్త ఇతి । కిన్ద్వితీయామితి । పశూꣳస్త ఇతి । కిన్తృతీయా-
మితి । సాధుకృత్యాన్త ఇతి । తం వై ప్రవసన్తం జగామ । తస్య
హ తిస్రో రాత్రీరనాశ్వాన్గృహ ఉవాస । తమాగత్య పప్రచ్ఛ ।
కుమార కతి రాత్రీరవాత్సీరితి । తిస్ర ఇతి ప్రత్యువాచ ॥ ౪౪ ॥ కిం
ప్రథమాꣳ రాత్రిమాశ్నా ఇతి । ప్రజాన్త ఇతి । కిన్ద్వితీయామితి ।
పశూꣳస్త ఇతి । కిన్తృతీయామితి । సాధుకృత్యాన్త ఇతి । న-
మస్తే అస్తు భగవ ఇతి హోవాచ । వరం వృణీష్వేతి । పితరమేవ జీవ-

న్నయానీతి । ద్వితీయం వృణీష్వేతి ॥ ౪౫ ॥ ఇష్టాపూర్త-
యోర్మేఽక్షితిం బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిం నా-
చికేతమువాచ । తతో వై తస్యేష్టాపూర్తే న క్షీయేతే । నాస్యే-
ష్టాపూర్తే క్షీయేతే । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైన-
మేవం వేద । తృతీయం వృణీష్వేతి । పునర్మృత్యోర్మేఽపజితిం
బ్రూహీతి హోవాచ । తస్మై హైతమగ్నిం నాచికేతమువాచ । త-
తో వై సోఽప పునర్మృత్యుమజయత్ ॥ ౪౬ ॥ అప పునర్మృ-
త్యుం జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం
వేద । ప్రజాపతిర్వై ప్రజాకామస్తపోఽతప్యత । స హిరణ్యము-
దాస్యత్ । తదగ్నౌ ప్రాస్యత్ । తదస్మై నాచ్ఛదయత్ । తద్ద్వి-
తీయం ప్రాస్యత్ । తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్ । తత్తృతీయం ప్రా-
స్యత్ ॥ ౪౭ ॥ తదస్మై నైవాచ్ఛదయత్ । తదాత్మన్నేవ హృ-
దయ్యేఽగ్నౌ వైశ్వానరే ప్రాస్యత్ । తదస్మా అచ్ఛదయత్ । తస్మా-
ద్ధిరణ్యం కనిష్ఠం ధనానామ్ । భుఞ్జత్ప్రియతమమ్ । హృదయజ-
గ్ంహి । స వై తమేవ నావిన్దత్ । యస్మై తాం దక్షిణామనేష్యత్ ।
తాగ్ం స్వాయైవ హస్తాయ దక్షిణాయానయత్ । తాం ప్రత్యగృ-
హ్ణాత్ ॥ ౪౮ ॥ దక్షాయ త్వా దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణామీతి । సోఽద-
క్షత దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । దక్షతే హ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య ।
య ఏవం వేద । ఏతద్ధ స్మ వై తద్విద్వాగ్ంసో వాజశ్రవసా గోతమాః ।
అప్యనూదేశ్యం దక్షిణాం ప్రతిగృహ్ణన్తి । ఉభయేన వయం దక్షి-
ణ్యామహా ఏవ దక్షిణాం ప్రతిగృహ్యేతి । తేఽదక్షన్త దక్షిణాం ప్రతి-

గృహ్య । దక్షతే హ వై దక్షిణాం ప్రతిగృహ్య । య ఏవం వేద । ప్రిష్ఠా-
న్యం క్లినాతి ॥ ౮ ॥ వదత్యగ్నా ఇత్యువాచ ద్వితీయం వృణీష్వేత్యా-
జయత్తృతీయం ప్రాస్యదగృణ్హాద్య ఏవం వేదైకఞ్చ ॥ ౯ ॥

తగ్ం హైతమేకే పశుబన్ధ ఏవోత్తరవేద్యాఞ్చిన్వతే । ఉ-
త్తరవేది సమ్మి తప్తపశోఽగ్నిరితి వదన్తః । తన్న తథా కుర్యాత్ । ఏత-
మగ్నిం కామేన వ్యర్ధయేత్ । స ఏనం కామేన వ్యృద్ధః । కామేన
వ్యర్ధయేత్ । సౌమ్యే వావైనమధ్వరే చిన్వీత । యత్ర వా భూయి-
ష్ఠా ఆహుతయో హూయేరన్ । ఏతమగ్నిం కామేన సమర్ధయతి ।
స ఏనం కామేన సమృద్ధః ॥ ౧౦ ॥ కామేన సమర్ధయతి । అథ
హైనం పురర్షయః । ఉత్తరవేద్యామేవ సత్త్రియమచిన్వత । తతో
వై తేఽవిన్దన్త ప్రజామ్ । అభి సువర్గం లోకమజయన్ । విన్దత ఏవ
ప్రజామ్ । అభి సువర్గం లోకం జయతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనం వాయురృద్ధికామః ।
యథాన్యుప్తమేవోపదధే । తతో వై స ఏతామృద్ధిమార్ధ్నోత్ ।
యామిదం వాయురృద్ధః । ఏతామృద్ధిమృధ్నోతి । యామిదం
వాయురృద్ధః । యోఽగ్నిం నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైన-
మేవం వేద । అథ హైనం గోబలో వార్ష్ణః పశుకామః । పాఙ్క్తమేవ
చిక్యే । పఞ్చ పురస్తాత్ ॥ ౧౧ ॥ పఞ్చ దక్షిణతః । పఞ్చ పశ్చాత్ ।
పఞ్చోత్తరతః । ఏకాం మధ్యే । తతో వై స సహస్రం పశూన్ప్రా-
ప్నోత్ । ప్ర సహస్రం పశూనాప్నోతి । యోఽగ్నిం నాచికేతం చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైనం ప్రజాపతిర్జ్యైష్ఠ్యకా-

తస్మై యశస్కామః ప్రజననకామః । త్రివృతమేవ చిన్వీత ॥ ౧౩ ॥
సప్త పురస్తాత్ । తిస్రో దక్షిణతః । సప్త పశ్చాత్ । తిస్ర ఉత్తరతః ।
ఏకాం మధ్యే । తతో వై స ప్ర యశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోత్ । ఏతాం
ప్రజాతిం ప్రాజాయత । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే । త్రివృద్వై జ్యై-
ష్ఠ్యమ్ । మాతా పితా పుత్రః ॥ ౧౪ ॥ త్రివృత్ప్రజననమ్ । ఉపస్థో
యోనిర్మధ్యమా । ప్ర యశో జ్యైష్ఠ్యమాప్నోతి । ఏతాం ప్ర-
జాతిం ప్రజాయతే । యామిదం ప్రజాః ప్రజాయన్తే । యోఽగ్ని-
న్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైతమిన్ద్రో
జ్యైష్ఠ్యకామః । ఊర్ధ్వా ఏవోపదధే । తతో వై స జ్యైష్ఠ్యమగ-
చ్ఛత్ ॥ ౧౫ ॥ [illegible] జ్యైష్ఠ్యఙ్గచ్ఛతి । యోఽగ్నిన్నాచికేత-
ఞ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । అథ హైత మసావాదిత్యస్సువర్గ-
కామః । ప్రాచీరేవోపదధే । తతో వై సోఽభి సువర్గల్లోక మజ-
యత్ । అభి సువర్గల్లోకఞ్జయతి । యోఽగ్నిన్నాచికేతఞ్చి-
నుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । స యదీచ్ఛేత్ ॥ ౧౬ ॥ తేజస్వీ
యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ స్యామితి । ప్రాఙహోతుర్ధిష్ణ్యాదుత్స-
ర్పేత్ । ఏయం ప్రాగాద్యశస్వతీ । సా మా ప్రోర్ణోతు । తేజ-
సా యశసా బ్రహ్మవర్చసేనేతి । తేజస్వ్యేవ యశస్వీ బ్రహ్మవ-
ర్చసీ భవతి । అథ యదీచ్ఛేత్ । భూయిష్ఠం మే శ్రద్దధీరన్ । భూ-
యిష్ఠా దక్షిణా నయేయురితి । దక్షిణాసు నీయమానాసు ప్రాచ్యే-
హి ప్రాచ్యేహీతి ప్రాచీ జుషాణా వేత్వాజ్యస్య స్వాహేతి స్రు-
వేణోపహత్యాహవనీయే జుహుయాత్ ॥ ౧౭ ॥ భూయిష్ఠ-

మైవాస్మై శ్రద్దధతే । భూయిష్ఠా దక్షిణా నయన్తి । పురీష ముపధా-
య । చితిక్లృప్తిభిరభిమృశ్య । అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ ।
చతస్ర ఏతా ఆహుతీర్జుహోతి । త్వమగ్నే రుద్ర ఇతి శతరుద్రీయస్య
రూపమ్ । అగ్నావిష్ణూ ఇతి వసోర్ధారాయాః । అన్నపత ఇత్యన్నహో-
మః । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇతి విశ్వప్రీః ॥ ౫౮ ॥

సమృద్ధ బుద్ధికామః పురస్తాచ్ఛిక్యే ప్రతోఽగచ్ఛదిచ్ఛేజ్జుహు-
యాద్విశ్వప్రీః ॥ ౯ ॥ పురర్షయో వాయుగోఽబలస్సహస్రం ప్ర-
జాపతిస్త్రివృదిన్ద్రోఽసావాదిత్యస్స యదీచ్ఛేత్ ॥

యాం ప్రథమామిష్టకాముపదధాతి । ఇమ న్తయా లోకమభి
జయతి । అథో యా అస్మిన్లోకే దేవతాః । తాసాగ్ంసాయుజ్య-
గ్ం సలోకతామాప్నోతి । యాన్ద్వితీయాముపదధాతి । అన్తరిక్ష-
లోక న్తయాఽభిజయతి । అథో యా అన్తరిక్షలోకే దేవతాః ।
తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోతి । యాన్తృతీయా-
ముపదధాతి । అము న్తయా లోకమభిజయతి ॥ ౫౯ ॥ అథో యా
అముష్మిన్లోకే దేవతాః । తాసాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సలోకతామా-
ప్నోతి । అథో యా అమూరితరా అష్టాదశ । య ఏవామీ ఉరవశ్చ
వరీయాగ్ంసశ్చ లోకాః । తానేవ తాభిరభిజయతి । కామచారో
హ వా అస్యోరుషు చ వరీయస్సు చ లోకేషు భవతి । యోఽగ్ని-
న్నాచికేతఞ్చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద । సంవత్సరో వా అగ్ని-
ర్నాచికేతః । తస్య వసన్తశ్శిరః ॥ ౬౦ ॥ గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః ।
వర్షా ఉత్తరః । శరత్పుచ్ఛమ్ । మాసాః కర్మకారాః । అహో-

రాత్రే శతరుద్రీయమ్ । పర్జన్యో వసోర్ధారా । యథా వై పర్జన్య-
స్సువృష్టం వృష్ట్వా । ప్రజాభ్యస్సర్వాన్కామాన్థ్సంపూరయతి । ఏవ-
మేవ స తస్య సర్వాన్కామాన్థ్సంపూరయతి । యోఽగ్నిం నాచి-
కేతం చినుతే ॥ ౬౧ ॥ య ఉ చైనమేవం వేద । సంవత్సరో వా
అగ్నిర్నాచికేతః । తస్య వసన్తశ్శిరః । గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షః । వర్-
షాః పుచ్ఛమ్ । శరదుత్తరః పక్షః । హేమన్తో మధ్యమ్ । పూర్వపక్షా-
శ్చితయః । అపరపక్షాః పురీషమ్ । అహోరాత్రాణీష్టకాః । ఏష వావ-
సోఽగ్నిరగ్నిమయః పునర్ణవః । అగ్నిమయో హ వై పునర్ణవో
భూత్వా । సువర్గం లోకమేతి । ఆదిత్యస్య సాయుజ్యమ్ । యోఽగ్నిం
నాచికేతం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౬౨ ॥'

అముం తయా లోకమభి జయతి శిరశ్చినుత ఇష్టకాష్టౌ ॥౧౦॥

లోకస్త్వమగ్నేఽగ్నా విష్ణూ అన్నపతేసప్త తే అగ్నే యత్తే
చితమయం వావోశ హ వైతగ్ం హైతం యాం ప్రథమామిష్ట-
కాం దశ ॥ ౧౦ ॥

లోక ఆదిత్యోఽజోఽస్యాథర్వాదిగన్తగ్ంహ వై కామేన గ్రీష్మో
ద్వాషష్టిః ॥ ౬౩ ॥ హరిః ఓమ్ ॥